

49-ik szám. Decem. 5. 1867.

HAZÁNK

S A

KÜLFÖLD.

Szépirodalmi, ismeretterjesztő és társaséleti
KÉPES HETI KÖZLÖNY.

MEGJELENIK MINDEN CSÜTÖRTÖKÖN.

SZERKESZTŐ-TULAJDONOS:
SZOKOLY VIKTOR.

KIADÓ:
EMICH GUSZTÁV.

A képeket kitünőbb művészeink rajzolják s metszi **RUSZ K.**

Előfizetési föltételek:

Pestre vagy vidékre, postai küldéssel vagy házhoz hordással,

egész évre	6 frt — kr.
félévre	3 frt — „
negyedévre	1 frt 50 „

Előfizethetni minden postahivatálnál.

Hirdetmények díja : 3 hasábos petitsor egyszeri hirdetésnél 5 uj kr. Bélyegdíj külön 30 uj kr.

Az előfizetések s a hirdetményi illetékek a **kiadóhivatalba** (Barátok-tere 7-dik sz.)
a kéziratok pedig a lap **szerkesztőségéhez** (Dohány-utca 1-ső sz.) bérmentes
levelekben intézendők.

PEST, 1867.
NYOMATOTT EMICH GUSZTÁV
M. AKAD. NYOMDÁSENNÁL.

TARTALOM.

Cikkek: „Idősb Pataky Dániel“ *Mányagtól.* — „Egyszerű történet.“ (Költ.) *Varga Jánostól.* — „Komáromi napok 1849-ben.“ *Hamary Dánieltől.* — „Észak-amerikai utazásom naplója.“ *Rostó Páltól.* — „Vasvári Pál életrajzához és emlékében.“ *Dr. Oroszhegyi Jósádtól.* — „Zsidók elleni szerződés a múlt század elejéről.“ *Székely Sándortól.* — Pesti életképek. — „Rajzok Konstantinápolyból.“ *Reményi Károlytól.* —

„Egy hét története.“ *Vadnai Károlytól.* — „Vegyes közlemények.“ — „Ujdonságok.“ — „Irodalom.“ — „Szerkesztői üzenetek.“

Képek: „Idősb Pataky Dániel.“ — „Egy rejtélyes rom New Portban.“ — „Olasz népviselet, Róma környékén.“ — „Az udvari énekes.“ — „A Konstantinápolyi hét-torony, vagy Jedi-Kule.“ — „Karrikaturák.“

Ujdonságok.

— Idei műlapunkat, a „Hunyady László végbucsuját“ kiadóhivatalunk folytonosan küldi azon egész éves t. előfizetőink számára, kik a csomagolási 30 krt beküldötték. Ha tehát még meg nem kapta, kinek igénye van hozzá, kérjük, csak akkor reklamáljon, midőn e helyen jelentjük, hogy a képek már mind elküldvék. Több ezer receptisszés csomagot — egyéb forgalma mellett — maga a pesti posta sem képes egyszerre átvenni és elszállítani.

* (A képviselőház ülése) dec. 2-ikán már az országházban volt, melynek termét célszerűbben, — de mégsem egész célszerűséggel — alakították újra. Napirenden a hányad tárgyalása volt. Többen szóltak s a viták megindultak. Nincs azonban terünk a vitákról e helyen szólni. Testvérlapunk a „Het Posta“ ügyis rendesen közli az ülések folyamát. Itt csak az ülések eredményéről tudósíthatjuk közönségünket, hogy előbb értesüljenek. A képviselőház ez ülésben (a szélső-bal kivételével) elfogadta az előterjesztett hányad-ügyet részletes vita alapjául. Elnök az ülés kezdetén jelentette, hogy a párisi kiállításról a múzeum régi ékszergyűjteménye már visszaérkezett. Lukács György, n.-váradai képviselő, miután ott hon polgármester lett, képviselőségéről lemondott. Lónyay pénzügyminiszter a nemsokára előterjesztendő pénzügyi javaslatok és számadások előleges megvizsgálására 15 tagból álló bizottságot kért. A közlekedési miniszter Radich Ákos multkori interpellációjára (a fiúmei vasutat illetőleg) felelte, hogy a károlyvár-fiúmei vasut érdekét a kormány is jól ismeri. Ugy felelt, hogy Radich kijelenté, miszerint a válasz megnyugtatta. Simay Gergely az Erdélybe törvénytelenül behozott hidvámok mikori megszüntetése miatt tett kérdést. A válasz a rövid idő alatt bekövetkezendő változásokra utalt. A Dósa halála által megürült alelnöki helyre Gajzágó Salamon a beadott 259 szavazatból 143-mat nyert.

* (Az első esküdszéki tárgyalás) e hó 2-ikán volt. Azon sajtó utján elkövetett becsületsértési ügyben volt ez, melyet Réső Eensel Sándor indított Seregi Józsa ellen, ki ellene a „M. Ujság“ban irt egy cikket. Az esküdszék azonban Seregit fölmenté 9 szavazattal 3 ellenében.

* (Halálozás.) A pesti izr. hitközség gyászol. E hó 1-sőjén az izr. templomra kitűzött gyászlobogók jelenték dr. Meisl főrabbi halálát, kiben nemcsak a hitközség veszté el buzgó főpapját, hanem a tudományosság is egyikét a képzetebb elmék-

nek. A mult szombaton, épen egyházi szónoklata közben, szélhűdés érte, s néhány óra múlva meghalt. Temetése kedden nagy pompával ment véghez.

* (Király ő felsége) szombaton este visszautazott Bécsbe. Elutazása előtt minisztertanácsban elnökölt. Ő felsége pesti utazását több rendbeli politikai céllal hozzák összeköttetésbe. Nevezetesen említik, hogy a miniszterium egy előterjesztéssel dolgozik az országgyűlés számára, mely által a jövő évre 47,000 ujonc megszavazását kívánja. Mondják, hogy a viszonyok úgy alakultak, miszerint a rendes költségvetést nem lehet még a jövő évre előterjeszteni. A miniszterium tehát a jelen évihez hasonló felhatalmazást, vagy egy sommás összeg megajánlását fogja kérni. Ez ügyek ő felsége elnöklété alatt tartott miniszteri értekezletben tárgyalattak. A mult héten annak is hire volt, hogy ő felsége egy 15000 főből álló honvédsapat fölállítását helyben hagyta volna.

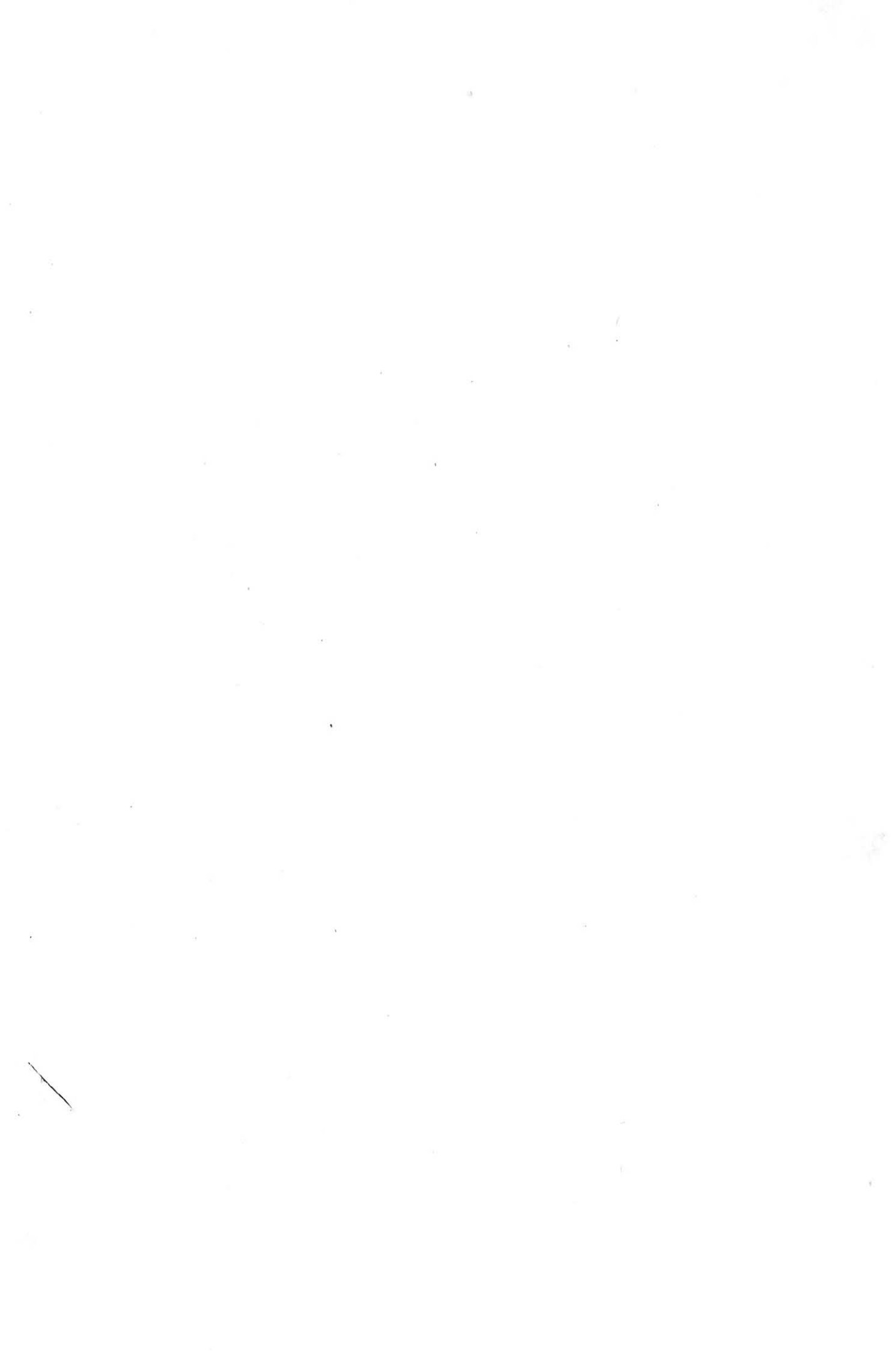
* (A Kisfaludy társaság) titkára közzé teszi a pártolói illetéket befizetett tagok névsorát, s azon pártolói illetményeket, melyek az 1864—66-ik évi folyamra szólnak. Megjegyzi továbbá, hogy Schakespeare művei, a „Tót népdalok“ s Gregusnak a balladáról irt könyve a társulat kiadványai ugyan, de nem tartoznak a pártolói illetménybe s ennél fogva csak külön rendelhetők meg. A jelen évi pártolói illetményből sajtó alatt vannak: Pákh Albert szépirodalmi munkái s Feuillet Oktávnak „Sybilla története“ című regénye.

* (A zsidók egyenjogúsításának) méltó megörökítésére előkelő izraeliták tetemes összeget szántak (20,000 forintról beszélnek) s mint hirlik, hires művész hazánk fia és hitsorsosuk Engel, meglőn bizva, a „szabadság“-ot jelképező carrarai márvány-szobor elkészítésével, mely az országház valamelyik csarnokában lenne fölállítandó.

* (Az aradi vértanúk emléksobrának) elkészítését szeretnék sokan Izsó Miklóstra bízni, e jeles tehetségre, kinek bizony nem igen nyujtanak tért. Azonban úgy tudjuk hogy Aradi Zsigmond Rómában élő szobrászunk már hozzá is fogott a minta készítéséhez.

* (A közlekedésügyi miniszterium) hajókapitányságra készülőik számára téli tanfolyamot nyitni szándékozik. Egyuttal nagyobb számú magyarul beszélni és írni tudó ifjút avatnak be a vasuti forgalmi üzletbe is, hogy ily módon a közlekedési intézetek igazgatásának nemzeti alapokra fektetése lehetővé tétessék.

* (A képzőművészeti társulat) különben is érdekes kiállítását még érdekesebbé tette Erzsébet

Harmadik évi folyam.

49 szám.

December 5. 1867

Idősb Pataky Dániel.

(Erdélyi országos főorvosa.)

A klasszicitást kedvelő világban mondják még ma is: „erősektől születnek az erősek,“ — mely bölcs mondatnak valósága ama férfiúnál is igazolva van, kit jelen képünk ábrázol, ki 37 év óta tartó közhasznú működése alatt a tudományos műveltség terjesztésén kívül az orvosi pályán elődeitől örökölt hivatással, szakavatottsággal és erényes szorgalommal fáradozik. Neve minden humanisztikus intézet homlokán diszlik, melyek javára szellemi és anyagi tevékenységének zaj nélkül igénytelen készséggel működik.

Sárospataki id. Pataky Dániel országos főorvos, kormányzékai tanácsos és egészségügyi előadó, született 1804. márt. 5-kén, Kolozsvártn. Atyja Pataky Sámuel ugyancsak országos főorvos, egészségügyi előadó és királyi tanácsos, nagyatyja

Pataky Sámuel hasonlólag hírneves orvos, országos szerte kiterjedett hatású tudós, s egy ideig a kolozsvári ev. ref. tanodában a bölcsészeti és természettani tudományok tanára, az akkori kolozsvári evang. ref. nyomda reformatora s egyszersmind Kolozs-megye főorvosa; — ősapja dr. Pataky Sámuel a Patakyak orvosi hírnevének megalapítója, korunk legjelesebb gyógytudorai közé tartoztak; déd-atyja Pataky István, ki a nagyobb testvérhónból Sárospatakról az 1638-ik évben telepedett át Erdélybe, a család törzse, a tudományos téren úttörője, mint első

Apaffy Mihály ud-

vári lelkésze és radnóthi jeles hitszónok, történelmi hírnevet vivott ki magának.

Jelen életrajzunk személye a kolozsvári ev. ref. tanodában nyerte első kiképzését s a tudo-

Idősb Pataky Dániel.

mányok minden ágában kitünő előhaladást tanusított. 1823-ban a kir. főkörmányszéknél gyakorolónak lőn, utóbb az erdélyi törvényes k. táblánál a hazai törvényekbeni gyakorlati jártasságot kívánt magának szerezni, kit szülői közigazgatási pályára képeztek — midőn az orvosi térre szentelt s már gyermekkorában e pályához vonzalmat és hivatást érző kora feletti lángelmét és itélő tehetséget tanusított legidősebb testvére Sámuel, ki már orvos-növendéki minőségében tanársegéd volt, — mint a francia lapokban is megjelent jeles tudományos értekezletek szerzője közfigyelmet vont magára, 1820-ban Bécsben orvosi tanulmányai közepette inlázban közrészvét kíséretében elhalálozott, — ekkor birta rá a család több lelkes tisztelője és számos erdélyi főúr atyját — jelen képen ábrázolt kisebb fiúknak orvosi kiképztetése végett az egyetembe küldésére, számára évenként tetemes segélyt ígérvén, csak hogy a Patakya az orvosi térről ne enyészessenek, s legyen, ki az elhunyt jelesek helyét pótolja. Elméleti és gyakorlati orvosi tanulmányait a bécsi egyetemen végezvén, 1830-ban orvos tudorrá lőn s miután a bécsi közkórházban segédorvosi minőségben alkalmazást nyert, az azt követő évben a hazánkban legelőbb jelenkezett és közrémülést gerjesztett kolera alkalmával orvosi segélyt följánlandó, hazájába visszatért, hol ősei nyomdokát követve, mint kedvelt és fáradhatlan orvos, a magán gyakorlati téren teljes önmegadással működött és lelkiösmeretes buzgalma s feladatának egyszerűtettel betöltése következtében közelismerésben részesült.

A szegény betegek gyógyítását s fölsegélését egyik fő feladatának tekintette, a vagyontalanoknak orvosi pályája kezdetén ingyen gyógyszereket szolgáltatott, mely emberbaráti szenvedélytől ösztönöztetve, midőn látta, hogy a hozzá folyomódó vagyonnélküli betegek száma naponta öregbedik, 1836-ban fogamzott meg legelőbb agyában s a szenvedő emberiségért hűn érző szívében a szegény beteget ápoló magán jétékony intézet

létrehozatalának eszméje, mi neki sikerült is az által, miszerint több nagylökű főúr és különösen előkelőbb hölgyek, kiknek bizalmát ő nem saját javára, hanem a közérdekben hasznosítani törekedett, lelkes buzdításától indítatva, a házi szegény betegek orvoslata végett évente arányszerű összegeket áldoztak, minek következtében a számra folytonosan nevelődő házi szegény betegek részint általa, részint megbizottjai által ingyen gyógyszerrel láttattak el.

1839-ben az orvosi tudományok mezején szerzett tapasztalatok érvényesítése végett indítványa folytán alakult meg Kolozsvártt a helybeli orvosok időszaki értekezleti gyűlése, melynek egyik fő feladata a messzibb vidékekről írásban vagy személyesen jelenkező s több orvos tanácsát igénylő betegek számára utasításokat érdekek nélkül nyujtani.

Emberbaráti nemes érzelmeinek tanuságául szolgál az is, miként több árva gyermeket folytonosan tart és taníttat saját költségén.

1850-ben törvényszéki, 1854-ben kerületi főorvossá 1861-ben országos főorvossá és a királyi főkörmányszéknél egészségügyi előadóvá nevezetett ki, mely hivatását is nagy pontossággal és lelkiismeretességgel folytatja, több ízben fensőbb elismerést nyert s fáradhatlan közszolgálatáért méltánylásául királyi főkörmányszéki tanácsossá nevezetett ki. 1845-ben utazta be egész Németországot, Hollandiát, Belgiumot, Francia- és Angolországok egy részét.

Közhasznu működése s tudományoszeretete az által is el lőn ismerve, miszerint 1842 óta számos tudományos társaság tagjául választá. Az irodalmi téren munkássága sem volt hálátlan.

Vannak életpályák, melyeken egyes családokat kiválókul jeleskedve látni megszokott a közönység; ilyen az orvosi téren a Patakya-család, melynek egyik disze azon férfi, kit néhány rövid vonásban most mutattunk be az olvasó közönységnek.

Mányay.

Egyszerű történet.

Esküvőre ment a legény,
Piros kis lány ment a balján...
Sokan néztek, a többek közt
Egy más kis lány nagyon halvány.

Künn táncoltak az udvarban
Piros kis lány, lakadalmán...
Sokan nézték a palánkon,
A többek közt az a halvány...

Koporsót vittek az utcán
Halvány lánykák, hófehérbe...
Sokan nézték, a többek közt
Piros kis lány, meg a férje.

Mult az idő. És az idő
— Nines mit bámulnunk felette —
Esküvőt is temetést is,
Mind a kettőt — eltemette.

Varga János.

Komáromi napok 1849-ben.

XIV.

A várkormányi parancsból, mely szeptember 4-kén tétetett közzé, a többek közt a következőkről értesülünk:

„A hadi foglyok közt a szökés annyira kezd elhatalmazni, hogy a legszigorubb felvigyázat igényeltetik. A térparancsnokságnak meghagyatik, hogy ezentul a hadi foglyokat csak nagyobb csapatban küldje dologra, illő őrizet mellett, kik egyezersmind köteleességükről kellően értesítsenek, úgy szintén tudtul adassék minden dologra kiküldött fogoly csapatnak: hogy ha valamely egyén a dolog alatt megszöknék, az egész csapat feleletre fog érte vonatni és megtizedeltetni; tábori helyükön a felvigyázat szintén megketőztessék, a privát egyéneknél levő hadi foglyokról szökés esetében az illetők lesznek felelősök.“

Hát a következő parancs mire mutat?

„A legközelebb kibocsátott várkormányi parancs dacára következő orvosok mindeddig kórházi szolgálatra meg nem jelentek: 6 ik huszárezredbeli Tintovszky s Tauber, 66-dik zászlóaljbeli Farkas s Kirmpek, 52-dik zászlóaljbán Salamon, 48-dikban Reich; ezen példátlan s megrovandó hanyagság következtében a Kossuth-vonali kórházban tegnap két osztályban körülbelül 400 beteg orvosi segély nélkül szükölködött.

„Némely orvosok, különösen a II dik hadtestiek betegeknek jelentik magukat s egészségüket a kórházban akarják visszanyerni, a zászlóalj parancsnokai pedig, mint a 60. és 48 dik zászlóaljaké, tulbuzgóságukban, az őket nem illető felelősséget magukra ruházni akarván, az orvosok vezényeltetésébe avatkoznak s őket kórházi szolgálattételre bocsátani nem akarják, holott a zászlóaljnál távolról sincs szükség az orvosra kint a kórházban, mert amannak betegek is ide küldendők. Ha tehát a betegeket illető rendeletek ily hanyagul teljesítetnek, közel 3000 betegnek ápolásárolí felelősséget a törzsorvos ur lelkiismeretesen magára nem vállalhatja: annál fogva szigoru felelősség terhe alatt meghagyatik az illető orvosoknak, hogy még ma okvetlenül a kórházi szolgálatra megjelenni mulaszthatlan köteleességüknek ismerjék. Azon kívül parancsolom, hogy minden katonai orvost, ki megbetegszik, tüstént magát Buzai törzsorvos urnál jelentse, és ha betegsége hosszabb ideig tartana, a katonai

kórodában a tisztí szobákban gyógyitassa magát. *Assermann* ezredes, várparancsnok.“

E katonás napiparancs meglehetősen gyógyszerül szolgált a színlelt betegségben szenvedő orvosokra nézve; de náluk is, mint másoknál, elő-előjött a recidiva, de az ujabban alkalmazott heroicus szerek, a szigoru parancsok, megtették hatásukat.

XV.

Mig Komáromban a megmentés gondolata foglalkoztatá a főket, az alatt az alvidéki események zugó szele menekültképen számos honvédet hozott már a vár bástyái mögé, kik a zászlóaljak és csapatokhoz következőkép osztattak be:

Leinberg Eduárd a 61-dik zászlóaljhoz főhadnagyul, Kazánszky János a 33-dikhoz hadnagyul, Slézinger Lajos a 15-dikhez hadnagyul, Magyar Lajos a 49-dikhez, Matulay János a 40-dikhez, Viltman Antal az 50-dikhez, Rucsek N. a tüzérséghez, Nováki Gusztáv a 98-dikhez, Buby János a 99 dikhez, mind hadnagyul; Czinner Eduárd a 37-dikhez főhadnagyul, Szolcsani Benjámín a Lőhelhuszárokhoz főhadnagyul, Freitepfer Ferenc a szállítóházhoz hadnagyul, Nemesi Antal a 18-dik zászlóaljhoz hadnagyul, Doktai István az 54-dikhez szintén hadnagyul, Herman József, a 127-dikhez beosztott százados, a rendőrséghez alkalmaztatott.— Vámos Ferenc a 114-ik zászlóaljhoz, Smiling Imre a 108-dikhoz, Lovassi Gyula a 64-dikhez hadnagyokul, Szone István a 25-dikhez főhadnagyul, Sümcg Lajos a 48-dikhoz hadnagyul, Vargha János a 201-hez századosul, Viszkey István a 201-hoz hadnagyul, Népálfi János a 203-dikhoz hadnagyul, Hertelendi a 46-dikhoz századosul, Borosdi Dienes a 15-ikhez szintén századosul, Posirti József, Steporay János, Hokve Alajos a tüzérséghez hadnagyul, Pilisi Józsa a várbeli számnoki hivatalhoz hadnagyi ranggal. A rendőrséghez Szelencei András őrmester vezényeltetik. — *Assermann* ezredes s várparancsnok.

Mily szorongások közt juthattak e hü fiak az alvidékről Komáromvára falai alá, midőn szerte a hazában osztrák és muszka zsoldosok száguldoztak s Komárom körül is mind ezek tanyáztak. És mégis eljöttek, mert a hűség volt vezérük.

Hamary Dániel.

Észak-amerikai utazásom naplója.

New-Port.

(Folytatás.)

— Rosti Páltól. —

Sokkal szeretetreméltóbb a szépem, mely itt valóban „szép.“ Alig láttam egy helyütt oly sok s köztük néhány tökéletes szép nőt, mint itt New-Portban. Az amerikai nők többnyire magas, karcú termetűek,*) hajuk gazdag és sötét, arcszínük fehér, rózsás ajkakkal,**) arcvonásuk rendes, nemes, angol jellegű, de az angol szépségek felett azon előnnyel bírnak, hogy lábaik s kezeik kicsinyek, mozdulataik kecseltesebbek s öltözetük izlésesb, egészen a párisi divat szerinti, mely tekintetben itt roppant fény üzetik; ellenben fogaik majd mindig rozszak s többnyire mesterségesek,**) s a női szépség egyik főkélléke, mit a költők hófehér domboknak szoktak nevezni, náluk hiányzik. A nők egyáltalában sokkal kedélyesebbek, szeretetreméltóbbak, mint a férfiak, bennök a gyöngédebb érzelmek előlik valamikép a rideg prózait s materialismust, ők műveltebbek is, eu-

rópai fogalmak szerint, több idejük lévén művészettel, s szépirodalommal foglalkozni; sokan franciául is beszélnek, s majd mind „muzsikális“, azaz zongorázik, de attól az isten mentse meg! ellenben néhány igen csinos érces hangot találtam.

Hogy egyhét-i tartózkodásom New-Portban oly kellemes volt, főleg a szeretetreméltó női körnek köszönhetem, melyet az elmés s művelt Alice kisasszony társaságában föllelék.

New-Port tulajdonképen félszigeten fekszik, mely három oldalt körül van véve az oceántól. A

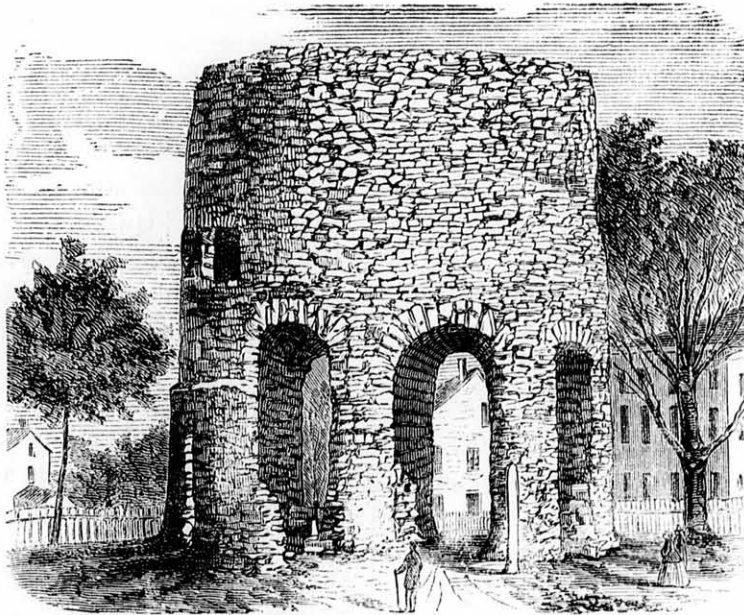
*) Vastag, vagyis kövér amerikai, sem férfit, sem nőt, egyáltalában nem emlékszem, hogy láttam volna.

***) Gyakran festve vannak.

****) Az amerikaiaknak egyáltalában rozsz foguk van, valószínűleg a folytonos jeges víz s forró kenyér használata következtében.

városka nyugotnak fekszik, majdnem a sziget csücsán; keleti oldalán, hol a tenger kis öblöképez, van a tulajdonképeni fürdőhely, s nyugati oldalán a nagy, széles s hosszú öböl, mely elterjed fel egész Providence városig. Ezen öbölben, szemben a várossal, egy kis sziget nyulik hosszant el, s biztos, természetes kikötőt képez. A new-porti félsziget déli partjai magasak s sziklásak; o hely szokott az említett kocsikázások végcélja lenni, s ez volt nekem is kedvenc sétahelyem. Leülve az egyik sziklára, bámultam egyrészt a végtelen

oceánt, más részt a kedves kis öblöt, számos kisebbnagyobb vitorlás csolnakjával s hajóival, melyek vigan sürgöve, az egésznek nagy eleven-ségeit nyujtanak; s a csinos kis városkát, mely hosszant nyulik el a domb alatt fehér házaival s hegyes tornyaival, (közük megint egyik kínai porcellántorony alakjában) kedélyes látványt

!Egy rejtélyes rom New-Portban.

nyujtva a zöld partok lombjai s facsoportjai közt.

Mi az itteni, valamint egyáltalában az amerikai tájaknak különös bájta nyújt, az a levegőnek rendkívüli tisztasága s átlátszósága; a zöld dombok, árnyékos berkek, a fehér házesoportozatok, a partfelé siető vitorlás csolnakok, mintegy most készültnek tünnek föl.

New-Portban még egy nevezetesség is van, s ez ritkaság Amerikában, mert egy rom! A város közepén t. i. tágas gyepes téren, az Atlantic-hotel-lel szemben, kerekded, toronyféle épület romja áll, a környékben található palakő s gránit darabokból összerakva, nyolc rendes, egyenlő magasságú s szélességű bolthajtással ellátott bejárással, egyenlő távolságban egymástól úgy, hogy a torony mintegy o zlopon látszik nyugodni. Könyvek irattak,

kemény tudományos csaták vivottak miatta pamphletekben s ujságeikkekben, s végre mégsem tudja senki sem, hogy tulajdonkép mikor s ki által készült e gömölyű kérdésjel, s hogy mire használtatott? Némelyek azt hiszik, hogy ez már a 10 ik században norvégiai vagy svéd halászoktól építetett, kik szélvészektől Észak-Amerika ezen partjaira vettettek. Mások azt vélik, — s ebben állapodtak meg nagyrészt a tudósok — hogy ez *szélmalom volt*, az első a 17-dik században itt letelepedett angoloktól építve. (Biztos történeti adatok szerint az első telepítés New-Portban 1630-ban

bizonyos, hogy még most is lehet Anglia némely részében ilykép épült malmokat találni.

Más, de már nem oly rejtélyes ősi romja New-Portnak, egy erősségi torony, mely sziklák közt, kis dombon, a kikötőt képző sziget déli csúcsán igen regényesen fekszik. Ez az angolok birtoka volt, de a szabadsági háborúban leromboltatott, most szemközt vele, a new-porti oldalon van egy erősség, ágyukkal gazdagon ellátva, de ez most elbagyatva van, azaz jelenleg nincs katona benne.

Ha a yankeeknek nem volna a már többször említett kellemetlen rideg modora, vagy ha ma-

Olasz népviselet, Róma környékén. (Szövege a „Vegyes“ közt.)

történt.) A gyenge telepítvény az indusoktól elkergettetett, vagy megsemmisített s így a malmot illető historiai adatok is hiányzanak. Annyi

gyar ember hozzá szokhatnék ahhoz, New-Port a nyári tartózkodási helyek egyik legkellemesebbje lehetne.

Vasvári Pál életrajzához és emlékéhez. *)

Egyetemi tanéveimben Pesten oly szerencsés voltam ifju polgártársaim bizalmát birni, miért a magánkörünkben alakított „Egyetemi önképző társulat“-nak, Elefánty F. után megválasztatám elnökévé, mely tisztet több évig viseltem.

A hazai válságos események előtt két évvel egy szelid, szőke ifjú jelent meg társulatunkban,

engedélyt kérve, hogy mint vendég, egyik nyelvészeti munkácskáját fölolvashassa. Feszült figyelemmel hallgattuk végig a folytonfolyvást hevélyesebb értekezőt, kit végre kitörő lelkesedéssel éljeneztünk meg. Én meg kötelességszerűleg kel-

*) Lásd a „Hazánk“ 40. és 44. számait.

tem föl elnöki székből, a fölismert tehetséget kézzsoritással üdvözlendő.

Történt ez a ma is híres Beleznay-helyiségben, a nemzeti színház szomszédságában, hol a testgyakorló iskola egyik termét béreltük ki. — Ez időtől, a Nyir-Bátor melletti *Vasvár* helység gör. kat. papja fiának, *Fehér Pálnak* az ifjúság értelmisége barátjává lőn.

Ez alatt én, elődöm, Elefánty ajánlatára a „Jelenkor“ szerkesztőségébe Helmezy által bevételve, ott *Garay* helyét foglaltam el, ki akkor szerzett betegségéből soha fel nem épült. Engem is később orvostanulói s nevelői kötelességeim másfelé terelvén, helyemre Vasvárit ajánlottam. Midőn ő önbemutató végett megjelent, ott volt Helmezynek ennek híres és kegyelt tanítója Horváth István, meg Bártfay L., kik épen a dicsőült honleány, Teleky Blanka grófhölgy akkor nyílt leánynevelő intézetébe magyar nyelv- s történelemtanítót kerestek. Helmezy Vasvárit a grófhölgynek engedvén át, helyettem a hirlaphoz Jókay lépett be. Vasvárinak pedig hivatásköre nyílt, és szép pályája megkezdődött. A rangban és lélekben legnemesebb hölgy lelkesítése és oltalma alatt Vasvári óriásilag fejlett.

Már kezdett az irodalomban is föltűnni, midőn az 1848-ki március öt velünk együtt a szónoki, az izgatva buzditó pályára ragadta, melyről a miniszteriumi hivatalokba foglaltattunk le; de a haza jajveszéklései közben, kiből csak igazi magyar lélek volt, a hadi pályára csődült. Ő, saját vezetése alá, szabad csapatot toborzott, melylyel Debrecenből az erdélyi nyugoti havasokra küldetett.

Hogy mily vége lett Vasvárinak? abból én ennyit tudok: Általános támadás volt rendelve a Havasok ellen, melybe ő is foglalva volt csapatjával. A megelőzőtt éjen azonban ellenparancs adott ki, mely ő hozzá nem érkezett. Kötelességéhez híven tehát ő mégis támadott, s pedig kis csapatjával *egyedül*, mi miatt a lázadók nagy ereje tódult rá. Itt a történet megszakad.

Későbbi szenvedéseink után én Abrudbányán bányászati h. főorvos voltam 1859—60-ig, hol alkalmam volt ama nevezetes csata részleteiről a részeseiktől tudakozódnom. Az eseményt úgy ad-

ták elő, hogy Vasvárit nem a tömeg ölte meg, hanem az oláh parancsnok: *Majoru* (örnagy) R. párbajra szólította, mit ő elfogadott, s rögtön megsebesítette ellenét, mire ez dühösen neki káromkodott s még dühösebb környezete által *lemészároltatni hagyta Vasvárit*.

Főorvosi hivatalomnál fogva gyakran ki voltam küldve törvényszéki vizsgálatokra az abrudbányai, topánfalvai s zarándbuhari havasok közé, mely küldetésekben segédem Bak, megyei seb orvos volt. Más kísérőim voltak, kikre azon időből hivatkozhatom: Bauer János, (ma kolozsvári polgár akkor vizsgáló bíró); segéde Pap Sándor, ma abrudbányai járási törvényszéki ügyvéd; máskor Bossiotta, ma abrudbányai törv. széki ülnök. Ezen urakkal, többi közt egyszer, a mint Topánfalváról az Aranyos partján fölfelé a havasoknak tartanánk, a városon kívüli utolsó és derekas házra mutatának, mondván: „*Itt lakik Majoru R., a ki Vasvárit megölte.*“

Azon boszus lázamban talál a kisietett házi úr, s mindnyájunkat kér, hogy szállnánk be hozzá egy pohár borra. Mind engedtek, s engem is kértek, de hiában; mire a major úr lovam kantárát is megfogta s erőtetett. Erre én haragra lobbanva mondom: „*Barátom gyilkosával nem iszom.*“ — Erre ő rám mered s kérdi: hogyan értem? „*Az úr ölte meg Vasvárit?*“ — „Hiszen az háborúban volt!“ — felelt ő. Mire én megsarkantyúzva lovamat, egyedül haladtam a vidrai vizomlás felé, hol kísérőim utólráltak.

Sajnálgatták ugyan heves szemrehányásomat, de a tényt senki sem tagadta. Sőt ezt vidrai szállásgazdánk maga is elbeszélte s megmutatni ígérte a Gaina-bérc tetején, a zarándi út mellett, azon hantot, mely alatt a földmarcangolt *Vasvári Pál* nyugszik, ugyanazon hegy hátán, és ama hely közelében, hol időmben még a havasi leányvásárok tartatni szoktak.

Ezek szerint Vasvári Pál hamvai sem a Teleky Blanka grófhölgy sírboltjában, sem a Bihar-hegyen nem, hanem a Gaina tetején keresendők, mit Hóry Farkas úr, mint a vidék lakosa, megtehetne. Cyprus-sziget, nov. 17-én.

Dr. Oroszhegyi Jósá.

Zsidók elleni szerződés a múlt század elejéről.

A b. Perényi család n. szállósi levéltárában egy csomagon a következő felírás tünt szemembe: Az Melghos Familának Pactuma az iránt, hogy az Ugoesai Joszágba sehol zsidó ne tartassék, sub vinculo Flor. 100. (100 ft. birság alatt.)

Beltartalma a következő:

Mű alább megírtak adgyuk tutára mindeneknek kiknek illik, ezen levelünknek rendiben, hogy mű meg egyezett akarattal, közönségesen, állandó képpen, meg másolhatatlanul végezzük, hogy a

dato praesentium (mai naptól,) ezen Nemes Ugocsa Vármegyében levő jószágainkban, mind túl az Tiszán, s mind pediglen innen zsidót nem tartunk annyivalis inkább semmiféle koresmánkat nekik árendában nem adgyuk, most pediglen az kiknek közzülünk Zsidói vadnak, ez mai napságtul fogvást tovább meg nem szenvedgyük, hanem ki adunk rajtok. Vásár alkalmatosságokkal is s ugy vásáron kívül akár mikor is sem Jobbágyainknak, sem Szolgáinknak, sem semmiféle embereknek sem fizetesért, sem jó akaratéért, sem ajánlásért, sem szép szóért, semmiféle ki gondolható koresmánkat nem engedgyük, nem csak itt Szöllösön, hanem az egész Jóságainkban. Az Falukon is, úgy itt az városon mikor az urak koresmája lészen, csak Iczével is nem lészen szabad pálinkát árulni az Zsidóságnak. Mivel pe-

diglen az Jóságainkban idegen kompossessorok is vadnak, s ha ellenkezőt elkövetnének, az ellen köleségünkkel, fáradságunkal folytattyuk ezen dolognak ki vitelét. Meljnek meg tartására obligáljuk magunkat és maradékunkat örökösen sub vinculo Centum f. ung. toties quoti (annyiszor mennyiszor 100 magyar forint birság mellett,) és mely száz foitokat az Méltóságos Familia az meg nem áló félnek Jóságibul viae Liquidí disumalhassa. Melyről adtuk ezen contractualis leve-lünket. Dat. in oppido Nagy Szöllös Die 4 Febris 1723. (Kelt N. Szöllösön, 1723. Sept. 4 dikén) Periny Miklós mp., Perény Imre mp., Pereny Far- kas mp., Perényi András mp. Iffiabb Perényi Im-re mp. Iffiabb Perényi Zsigmond mp. Perényi Pál mp.

Közli: **Székely Sándor.**

P e s t i é l e t k é p e k.

I.

Az udvari énekes.

A szó szoros értelmében az az „udvari“ énekes, kít a sok közül itt bemutatunk. És ök e névhez sem magas kegyből, sem pedig pártfogás útján nem jutottak.

És dacára, hogy udvari énekesek, ök képviselik a művészi demokrátiát, mely énekel, gitároz mindenkinek, kinek csak fülei alkalmasak művészetük befogadására. Ök elvonultak a nagy világtól, a nagy közönségtől, s egy-egy udvar szűk körében és szűk közönségének élnek hangszerükkel, torukkal és énekükkel.

Kik voltak, mik voltak? Ezt sötét homály fődí. Jelenök azonban szomorú. Kétségkívül jól ismerték azt az állítást, hogy „a dalban vigasz van,“ mert a dalt választák vigasztalóul, hanem annak a szűk közönségnek nagy része is, mely hallja öket, megtagadja ez állítás igazságát. S a szegény udvari énekesek pályáját ez keseríti legjobban, mert folyvást a közönség ellen kell küzdeniök.

Hajdan Orpheus megindította lantjával és énekével a köveket. A mi szegény udvari énekesek mindent igyekezete csak arra való, hogy megindítsanak egy kis érc-pénzecske.

Nekik regényes élet jutott. Jární udvarból udvarba és énekelni rongyosan, fázva. Énekelni szomorú, rémes történetkéket nevető és pozsgás arcok előtt, azok előtt az arcok előtt, melyek rendszeren a konyhaajtókból és kút mellől pirosznak elő, s melyekben a legtürelmesebb és legállandóbb halgatókra találhatnak.

Csak a szükség szülhet oly kitartást, milyennel ez új troubadourok birnak. Csak a szükség fásíthat meg úgy, hogy föl se tűnjék a közöny, melyet a közönség az ő törekvésük ellenében magára ölt. Valami ambitiósus, nagyreményű udvari énekest még soha senki sem ismert. Ezért nem is lehet a művészek semminemű fajához sorozni, s nem lehet nekik ott még a legalsó lépcsőt is kijelölni, mert a hol a legalsó lépcső van, ott kell több lépcsőnek is fokozatosan következni; ök pedig egyetlen lépcsővel sem vágnak feljebb. Gondolataik, eszméik olykor fölhatnak ugyan a magasba, de rendszeren csak a ház legfelső emeletéig, melynek udvarán énekelnek. Minél több az emelet, annál több lehet a remény, s ez árva művészet egy-egy árva csatlósa siet összeszedni a jó reménységet.

Bizonyára nagyon kellett hinni az emberek jószíviségében annak, a ki koldusbotja mellé először vett hangszert, s az alamizsnát énekekben kérte. Nagyon régen történhetett.

Épen nem nyújtanak derült képet, mert az irgalmasság gyakorlását sürgető legszelidebb eszközök is szomorító szoktak lenni. Ha esőndesen ülsz szobádban, s egyszerre az udvarról türhető ének hangzik föl, s letekintesz, bizonynyal olyan énekest látsz, ki vagy béna, vagy vak, mert különben ekkora hanggal is valami szinpadon kerésné a koszorukat.

Ha rikácsoló, éktelen hang riaszt föl, akkor is ugyanaz a kép tárul eléd. A ki olyan keserve

sen énekel, vagy gitároz, vagy hárfáz, ezt találta legkönnyebb eszköznek a megélhetésre.

A nagy városok mozgó tarkabarkaságai közt száz és száz ilyen alakot találhatni. Némelyik állandó, az emberek már gyermekségükben megszokták. Mások változnak, jönnek mennek, vagy elvesznek, s bizony senki sem kérdezősködik utánuk.

Vannak, kik állandóan egy helyen választják ki működésök terét. Valamelyik átjáró helynél, hol sok ember megfordul. Vannak, kik este kocsmából korezmába járnak, fölkeresik a mulatózókat a kiránduló helyeken, vagy az utban ütnek tanyát a zöldben, a zugliget és városliget ösvényeinél, hogy a ki ott elmegy, lefizesse a vámot az átkelésért.

Az udvari énekes. (Jankó J. rajza.)

Igen lassan vonszolják magukat az utcán, de az udvarokban nem soká időznek. Hamar készen vannak tudományukkal, és akkor sietnek, hogy máshol értékesítsék.

A legtöbben azonban legörömeztobb énekelnek az udvarokban. Ezért legjobban illik rájuk, hogy udvari énekesek.

Rajzok Konstantinápolyból.

A török főváros festői szépségét bizonygatni: fölösleges munka. Kelet varázsa előtt rég meghajlott a polgárusult világ közvéleménye is.

Hol több mint kétezer év történetét látjuk megkövülve, hol két világrész és két tenger ölelkezik; ott porladó romokban, s örökké élő nagy-szerű tájakban nem lehet hiány. A népek ezrei is, kik itt lakást örököltek, magukon viselik a ritkaság bélyegét. Ugyanazért bármi keveset tudjon is különben Európa Törökország beléletéről, fel-

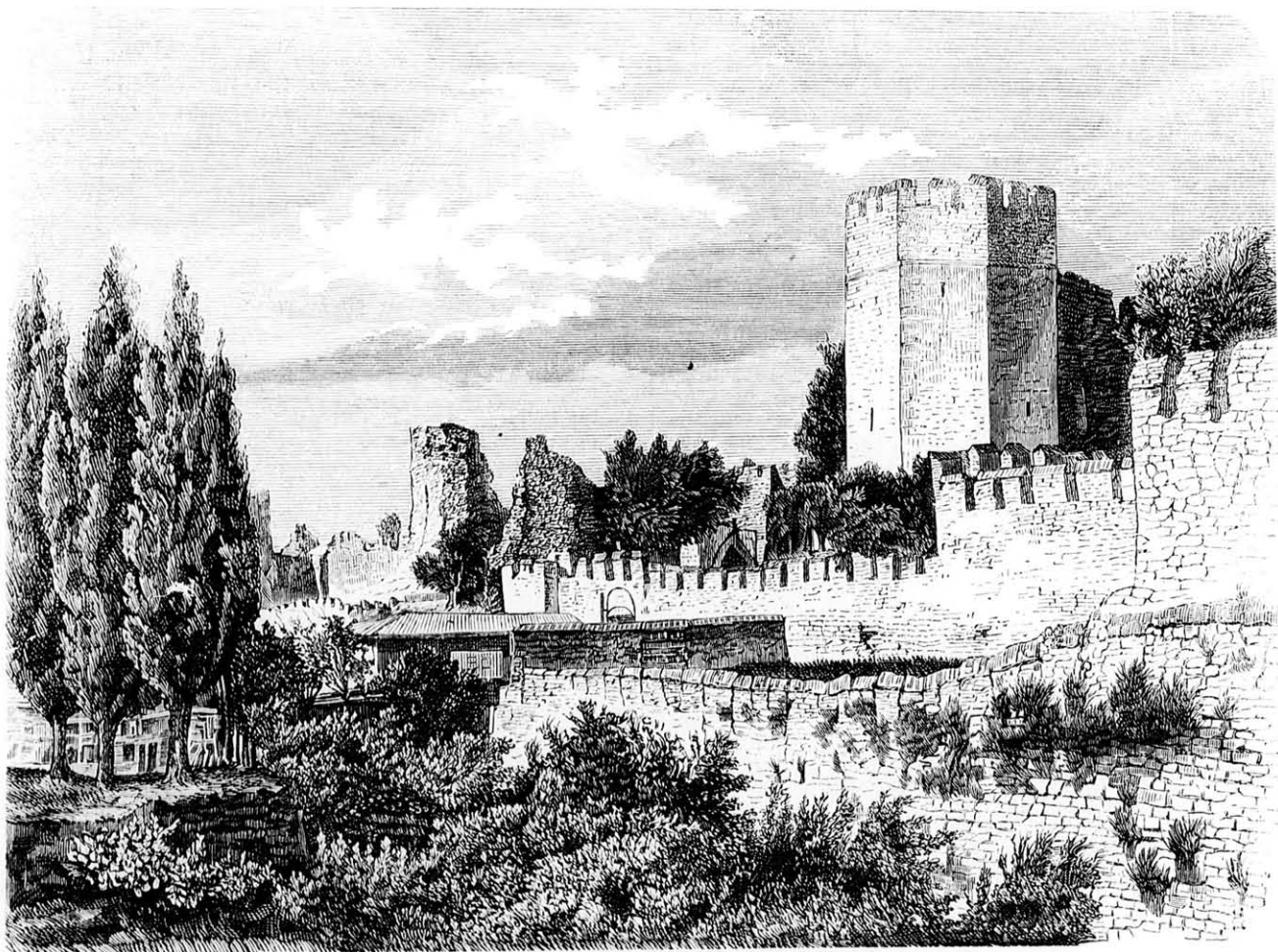
I.

Héttorony,

törökül: *Jedi-kule*, melyről verses kronikáink annyit irtak. Vajjon létezik-e még?

Igenis létezik, bár a hét toronyból földrengés és lehordás által már csak négy áll fenn, s e közül is egy roskadoz.

A Mármora-tenger szemben eső oldaláról sokszor elnéztem e komor várkastélyt, mely az egykori Byzantiumnak, s a mostani tulajdonképi

A Konstantinápolyi hét torony, vagy Jedi-Kule. (Eredei f nykép után.)

tünő népeit s tájkait a képes lapok mindig nagy készséggel közölgetik.

A „Hazánk s a Külföld“ is hozott már folyamában több ide vonatkozó érdekes rajzot és leírást; s midőn azokat bővíteni ezuttal nekem jutott a szerenese, örömmel ragadom meg az alkalmat, hogy személyes tapasztalásaim nyomán a magyar olvasót elvigyem azon tájakra, melyek őseink előtt nem voltak ismeretlenek, s 1850 óta is temérdek honfitársunk menhelyévé váltak.

Lássuk először: hol és milyen volt az a rettegott:

Istanbulnak, felváltva fogházát és véderősségét képezé.

Izauri Zénon építteté azt az ötödik század végén. Comnén Izsák a tizedik században összekötötte a várossal, körzetébe foglalván az ugynevezett „királyi“ s az „aranyos“ kaput is, melyet a nagy Theodosius emelt (388), s melyen keresztül a városba vonulásukat tarták a győzelmes imperátorok.

A tizenharmadik század kezdetén, midőn a keresztves vitézek ostrommal bevették Konstantinápolyt, miként nem kimeltek semmi emléket, ugy

a Heptapyrghiont (Héttornyot) is lerombolták. Később újra fölépítteté azt V-ik Cantacuzen, s újra lerontá a trónbitorló Paleolog János, ki midőn a közeledő török ellen ismét meg akarta azt erősíteni, e szándékától a hatalmas Bajazid szultán eltiltá, a görög császár pedig engedelmessé lett.

Csak a város bevétele után 5 évvel később (1458-ban) „hódító II. Mahommed“ építteté aztán fel újra, mignem Abd-ul-Hamid alatt, a tizennyolcadik század végén, mai állapotára jutott.

Ez lenne történetének száraz része.

Alakját ha tekintjük, falai ötszöget képeznek; vörösre festett vaskapuit rostély-csapda védi. Udvara kettő van; az elsőben egy kis mecset, balra őrszoba, jobbra pedig régi fegyverek és láncokkal telt terem.

A lázongó janicsárok itt végezték ki Oszmán szultánt.

A második udvarban balra ismét őrszoba, jobbra pedig a várparancsnok lakháza, vagyis az agakonakja.

Ezzel szemben egy rácsozott kert, mozlím marttyrok sirjaival. Frank foglyok a kertet rózsabokrok és fa-köskökkel díszíték.

Megjegyzendő ugyanis, hogy a törökök csak elő-

kelő foglyaikat zárták a héttornyú kastélyba, valamint azon hatalmasságok követeit és követéségi személyzetét, kikkel a Porta háboruban állott. Ezek aztán az aga vendégszeretetét élvezték — pénzért.

Élelmezésükre a Porta meghatározott összeget szánt; szükségeseiket katonák vásárlák be, a külvilággal pedig szintén csak török tolmácsok közbenjötté által érintkezhettek.

Az itteni utolsó ily foglyok 1808-ban az orosz követség tagjai valának, midőn a Porta és Oroszország közt kiütött a háboru; azonban francia közbenjárásra ezek is szabadon hazamehettek.

Azóta csak laktanyául és katona-fogházul szolgál e rémhely, melynek igazi rémségét az Aranyos-kapu felőli négyszög torony képezé. Ebben van ama három sötét börtön, hol a kegyvesztett fő török hivatalnokok kivégeztetének; fejüket a kutba dobták, mely kutat mai nap is vérkutnak nevezik; nyílása a föld színvonalán van, két kőlappal nem épen szorosan lefödve.

Fussunk a borzadály e helyétől; itt időzve, a pusztá gondolat is lélekzetünket akasztja el.

Mi más benyomást tesz, a keblet önkénytelenül öröme gerjesztő Bajazid-udvara!

Reményi Károly.

Egy hét története.

— Dec. 2. —

(V.K.) „Fizetném már örömet, csak ne kelle-ne többet olvasnom róla!“ — e boszús szavakkal dobta el nem rég egy derék urunkbátyánk — törül metszett alföldi magyar ember — kedvelt napi lapját, melyet pedig minden áldott nap fölfegyverzett szemmel szokott végig olvasni, a barátságos címtől kezdve egész le a kiadó nyomdásznak folyvást kérlelhetlenül ismételtgetett adresséig. Kérdenünk se kellett: mi boszantá így föl; tudtuk, a quota.

Olyan ez valóban, mint a régi sváb mese mozdulatlan kísértete, melynek a folyvást riasztgatott harangozó végre is ez elszánt szavakkal rohant: „egyél már egyszer meg, csak hogy ne lássalak.“

Hónapok óta ez volt az inaszakadt lelemény agyon nyargalt vesszőparipája az élclapokban; keserűséges elégiák duzzadó bő forrása a szélsőbal bús hasábjain; egy félelmissé vált sovány éhes „mumus“, mely milliókat kér, hogy neki-hízhassék. Pedig lényegét tekintve nyakunkon csüggött régi ismerős, melynek csak a neve új. Hanem mily borzalmasan új név ez! Nem csak aggodalmakat, hanem még hozzá élepoétákat is nevel,

minden ágaskodó tollat önkéntelenül fölhíva e maguktól kínálkozó esattogó rímekre:

Szomorúbb a magyar nóta
Ama néhány hónap óta,
A mióta, hejh, mióta
Megszületett ez a quóta.

Ilyetén szárnyú genialis verszetek, ötletszikár élcek, riogató vezércikkek, hányad-ijesztgetések, mogorva számadati rovatok, s a rémitgetések minden kigondolható hirlapi fajtái szerencsésen odáig vitték a dolgot, hogy az ember ma már teljes lemondással dugja inkább fejét ebbe a kérlelhetlen vas igába is, csak hogy ne lássa maga előtt többé a papíron és levegőben.

S e megunt rém kísértetében léptünk be most is az országház szépen kigömbölyödött termébe.

Bizony sok időbe és költségbe került, míg törvényhozó tanácssteremünk a parlamentszerűség külső reliefjét is megkaphatta. Átalában képviselőházunk az „óriás akadályokkal“ is könnyebben boldogult, mint a hely színével, a hol tanácskozott. Mint egy nyugtalan Ahasver, bolygott ide s tova. Eleintén a múzeum kis termében kezdte meg vi-

táit, hol majd megföltünk a melegben, s majd megsiketültünk a zajban. Aztán átköltözénk az új országház négyszögletű nagy termébe, a mit „okos előrelátással“ úgy készítettek el, hogy ha majd tíz év múlva visszakerül a város kezére, minden nagyobb átalakítás nélkül lehessen „kiállítási csarnokul“ használni. Hanem a falak még nedvesek voltak, s a hurut teljhatalmúlag lépett föl, hogy a honatyákat ismét visszaüzze a könnyenlívőleg elhagyott múzeumba. Majd kiszáradtak a falak is, hanem ekkor meg a szó veszett el benne. Befalazták az elnöki nagy fülkét: nem használt; itt gyökeresebb gyógy mód kellett! A képviselőház tehát felköltözött a tudományok csarnokába, s ott szorongott és ott dönté el az ez idő szerint leg„heves“-ebb megyei kérdést, mialatt Ybl és negyvenezer forint segédelmével sikerült az országház szörnyű nagy szögleteit csinosan kigömbölyíteni, olyan csinosan, hogy most egész gyönyörrel foglalunk benne helyet. A félkörű karzat, melyen a női arcok oly közel esnek hozzánk, hogy a szemüveget akár otthon is hagyhatjuk, a képviselők amphitheatrális elhelyezkedése, a szélső bal rengeteg szakállai a „hegyen“, a miniszteri piros bársony asztalkák, melyek mögött a világ legboldogabb arcai láthatók, a nehezen kielégíthető hirlapírók csöndes megelégedése az elnöktől jobbra és balra eső célszerű karzaton, a fölülről jövő monumentális világítás, — mindez oly barátságos, otthonias, vonzó, hogy egész öröm volna itt lenni, ha nem épen a „quotát“ esépnék.

Akármily kitünő szónokok lépnek is most a küzdőterre: itt nincs valami sok tér az ékesszólásra. Számok, merev érvek, keserű alma, melybe bele kell harapni, ismeretes aggodalmak és még ismeretesebb megnyugtatók — ez minden.

Nem Arkádia boldog ösvényei ezek, hanem a tönkeleg útjai, melyekből ki kell jutnunk, s az Ariadne-fonalat — tetszik vagy nem — jól meg kell fizetnünk. Ez ama mélységes árok, melyet át kell ugranunk, hogy átjussunk az ígért földjére, melyen a haladás mértföldmutatói hivogatólag fehértenek felénk.

Egyiken, mely már alig néhány lépésnyire esik tőlünk, az „egyenjogosítás“ szép szava áll. Egy régi tartozás lerovása ez, ama szorgalmas és eszes népfaj iránt, mely eddig csak lakosa s nem polgára volt a hazának. Egy ígért, mely tizenkilenc év előtt hangzott először Szegeden, (e város akkor néhány napig a „szabadság kösziklája“ volt, a míg mint köszikla porrá nem lett,) s mely ígértet azóta nem volt módunk beváltani. Mivel

nem nagylelkűséget, hanem kötelességet teljesítünk most, — e kérdés nem is igen lesz vita tárgya, mert egy hatalmas támasza van, a — kor-szellem. A bagoly is, mely nem szereti a világosságot, behúnyja szemét, és nem huhog. Kétségkívül így tesznek azon emberi baglyok is, kik beláthatták már, hogy elkésett huhogások nem ártanak többé a haladó világ nappali munkájának.

Ekkép az ildom és erély útján egyenkint elérhetjük mind azon haladási pontokat, melyek a nemzeti erősödés kellékei, — el, egészen tán a felállhonvédelmi ügyig.

A hír, mely kap azon, a mit óhajt, már is beszéli, hogy a szombati minisztertanácsban, — hol a király maga elnökölt, — a honvédszászlóaljakkalításáról volt szó.

A király néhány napot töltött fővárosunkban, de ittléte nem szaporítá az utcák történetét. Hála istennek, nem rendkívüli esemény többé, ha az uralkodó hazánkba jő, mivel ide is csak — haza jő. Bécsben *otthona*, Pesten *itthona* van. A koronás király ezt maga is így fogja föl, s azért jöttekor és távoztakor mellőztetni kért minden szertartásos ünnepélyt. És mégis számosan fogadták, mikor jött, és szívből éljeneztek, midőn távozott. És ez az éljenhang sokkal többet fejez ki, mint az önkényes idők hivatalos pompája és kíváncsi sokasága. Nem értek biz azok — most már kimondhatjuk — sokkal többet, mint Potemkin ámitó festett falvai; míg ez a cicomátlan egyszerű fogadás mindent ér, mert bizalmat jelent.

A királyt ezuttal kevesen látták, legtöbben csak akkor, midőn a miniszterelnökkel Gödöllőre kocsizott; nem jelent meg a színházakban sem; néhány zászló a középületeken hirdeté csupán, hogy itt van; s épen ezért hiszi mindenki, hogy az, a miért jöhetett, nagy és fontos tény.

A napi krónikának azonban nem volt egyéb följegyezni valója, mint hogy a király egy pár udvari ebédet adott, a püspöki kart elfogadta, gr. Andrassy Gyulánét látogatásával lepte volna meg, ha a grófnő ép ez időben (a mit örökre sajnálni fog) sétálni nem megy, egy pár leégett községnak jelentékeny összegeket adományozott, stb. A többi — s ép a legérdekesebb — a hallgatag falak titka. De ha nem tudják is az emberek, találgatják és beszélnek róla, s minél többet beszélnek, annál jobb a városház „anabaptista“ atyáinak, mert akkor legalább békét hagynak nekik.

Leghazafiasb kegyeletből e derék férfiak kitervezték, hogy Pestvárosát legközelebb egy „historikus labirintté“ változtatják, melyben senki se tudjon eligazodni. Minden utcának új nevet keres-

tek ki a hazai és irodalmi történetből, s nem jutott eszökbe, hogy a nagy neveket, melyeket az utóvilág áldva emleget, mennyire szidnók valamenyen, ha — minden vétkök nélkül — száz meg száz konfúzióra adnának okot. Egy reggel Pestváros legöregebb lakói is arra ébrednének föl, hogy egyetlen egy utcát sem tudnak: hol van. Nem esoda tehát, ha a gúnyor kikereste apró röpke nyilait, s úgy összevissza lődözte e túlbuzgó tervet, hogy aligha talpra állhat valaha. Szörnyű halált halt, mert nevetségessé vált, s többé alig lehet róla szólni komolyan.

De e napokban nem csak gúnyosan, hanem jó izüen is nevehettünk eleget, mert a vidám múzsa két egészséges termékével találkozottunk a szinpadon.

Egyik *Éjszaki Károly* „Cydoni almája“, mely igen elmésen irt mythologiai szinköltevény, tele kedvesnél kedvesebb jelenetekkel, s oly költőileg élezett nyelvel, minő alig van egy vigjátékunkban is. A szerelem Ámor képében megtestesülve üzi itt pajzán játékait, s a budai népszínház a költészet illatával telik meg mindig, midőn a szinpadon megjelen. Évek előtt e művet a nemzeti szin-

háznál nem fogadták el, a mi annyival nagyobb baj, mert e miatt oly tehetséget kedvetlenítették el, ki színirodalmunkat sok kitünő művel ajándékozhatta volna meg. S tartunk tőle, hogy a mai siker már egy kissé későn jött, mert Éjszaky most a körzővel foglalkozik inkább, mint a közlekedési minisztérium egyik főmérnöke.

A másik vidám termék a régi jó „Fekete dominó“, Auber e mondhatlanul bájos, játszi dalmüve, melyet Párisban már többször adtak elő, mint ezerszer, s melyben most nálunk Pauliné asszony oly kedves szerepet kapott, hogy mindenki gyönyörrel beszél róla.

Színházunk másik zenészeti eseménye a második philharmoniai hangverseny volt, melyben Goldmark keleties „Sakuntala“ nyitányát, Liszt dallamteljes „Faust“ symphoniája „Margit“ részét, s Lachner kitünőleg irt „Suite“-jét játszották. S ezekkel nemzeti színházunk zenetábora ismét hódításokat tett. Általában e nagy zenekari előadások anyi élvezet nyújtanak, hogy bárki is örömet fölládozhatja érttök egy órai ebédjé, habár ez a mai világban elég nagy áldozat.

V e g y e s k ö z l e m é n y e k .

— (*Olasz népviselet Róma környékein.*) Ezen című képünk lapunk mai száma negyedik oldalán, mintegy kiegészítője azoknak, miket a közelebbi olaszországi eseményekről politikai lapjaink hasábjain olvashattunk. Képünk, mely nőt, pászort, földmivest s polgárembert tüntet fel, a róma-vidéki nép viseletén kívül az ottani utazás módját is feltünteti a háttérben.

* (*Vihar a Rio-Grandén.*) A mult október haván nagy tengeri viharokkal kezdődött. Számos hajó szenvedett törést. Okt. 7-én roppant vihar dúlt a Rio-Grandén is. Nevezetesen Brownsvilleben az Elizabeth és Washington-utcák, hogy ugy szóljunk, tökéletesen lerombolvák, száz meg száz árubolt romban hever, s mindaz, mi bennük találtott, el van veszve. Paloták, kávéházak, raktárak, nyilvános épületek mind porban hevernek. A törvényszéki épület, a börtönház nem egyéb puszta romnál, s valamennyi fegyenc megszökött, a ki életben maradt; a vendéglők, s a hotel garniek hasonló károkat szenvedtek; egyetlenegy épület sincsen, mely a vihartól megkíméltett volna. Háromezer család mindenét elveszítette, s teljesen koldusbotra jutott. Valószínű, hogy a polgári és katonai hatóságok felhívást intézendnek a szomszéd városokhoz, hogy e családok számára segílyt nyújtsanak. Tíz személy

halva maradt, huszonegy pedig nehéz sebeket kapott. — Santa-Cruzban csak Garibaldi háza áll fenn, s ez is nagyon meg van rongálva. — Matamoros még többet szenvedett; a hirlapok azt mondják, hogy 1500 ház és jacale (nádépület) fekszik romban. A székesegyház szintén meg van sérülve; Gauthe ur híres raktárai porban hevernek; vesztességét 100 ezer dollárra teszik. Számos utca nem egyéb, mint romhalmaz. Halottakból eddigelé 26-ot találtak. — Bagdadban többé egy ház sincs. A kis város egészen eltűnt a vihar és vizár következtében. A lakosok legnagyobb része Antoniába menekült. Azon személyek, kik visszamaradtak, kétségkívül el is veszték. — Clarkswille, mely 150 lábnyira fekszik a folyamtól, szintén a vihar martaléka lett, s csak két ház maradt ép-ségben. — Brownsville-ben a városházának felső részét, vagyis az első emeletet a szél a szó teljes értelmében lefújta, míg a földszinti épület megmaradt, ugy hogy most arra lehet a tetőzetet állítani. A gőzösök közül az egyetlen „Tamaulipas“ maradt használható állapotban. A „Gamargo“ (és „Santiago“ egészen elsülyedt. A „San Roman“ és „Benedikt“ elvesztették kabinjaikat stb. A „Matamoros“ gőzös pedig hajótörést szenvedvén teljesen elpusztult.

— (*Golyóval át nem furható páncélszövetek.*)

A turini fegyvergyárban nemrég tették meg az utolsó kísérletek a Muratori Kristóf tanár által feltalált páncélszövettel. A kísérletek igen kedvező eredménnyel mentek végbe. Egy ilyen szövetdarabra, melyet föltalálója után Muratori-páncélnak akarnak elnevezni, háromszor lőttek olasz tengérsz-revolverekkel 6 lábnyi közelből. A golyók nemcsak hogy bele nem hatoltak a szövetbe, de még csak szálait sem birták elszakítani. Erre ugyanazon kísérlet ugyanazon fegyverekkel és ugyanazon távolságból még egyszer megtétetett, csak hogy ekkor öt egymásra helyezett vaslapra lőttek, melyek mindegyike fél millimeter vastagságú volt, és ime, a golyó e vaslapok közül négyet egészen átfúrt, az ötödiket pedig megroncsolta. Egyforma terjedelmű szövet és ötszörös vaslap súlya megmértvén, az tapasztaltatott, hogy a szövet csak 66, a vaslapok pedig 445 grammot nyomtak. Azt mondják, hogy az új szövet hajók páncélozására is alkalmas.

K. (*Népmonda.*) A Beszterce vidékén fekvő Dipse (németül: Dürrbach) nevű helységet általában szászok lakják, kiknek ugyanott egy templomuk van, falain az ódontság jellegét hordva. Kívül, a templom egyik oldalfalán, egy turkáló sertés van kőből kifaragva, melyről maiglan azon monda él a nép ajkán, miszerint 1482. évben — mely évszám szintén látható a falon, egy sertés turkálván ama helyen, — nagymennyiségű aranyat ásott ki, mely összegből azon helyen templom építettett, — s falán az aranyásó sertés emléke is megörökítettett.

(M. A.) (*Egy régi indián város fölfedezése Mexikóban.*) Huancsinango környékén nemrég egészen véletlenül az indiánok egy régi nagyszerű városának romjait fedezték föl. Egy földbirtok eladása alkalmával ugyanis valami régi okirat alapján említés történt bizonyos ahhoz tartozó, de addig még senki által meg nem látogatott erdőségről, s hosszab értekezések után elhatározták annak megvizsgálását. Nagy erőfeszítések után sikerült a százados fák összenőtt lombzatain keresztül hatolni s nem sokára építkezések nyomaira találtak, melyek szabályosságuk miatt egész utcasoroknak tüntek föl. A házak egyrészének földézete még elég jó karban volt; az ajtók beékelt kövek által valának elzárva. Bemenvén egy házba, ott kőből készült bálványszobrokkal telt udvarra akadtak. A társaság ezután minden irányban szétszórt a romok között, melyeknek oly nagy kiterjedése volt, hogy a visszautazás alkalmával csak jellövésekkel lehetett a társaság tagjait összegyűjteni. A huancsinango-i präfekt terjedelmes tudósítást intézett e

nevezetes fölfedezésről a megboldogult mexikói császárhoz, melyből kitetszik, hogy a házak fekete kővekből vannak építve s azok közül néhány oly óriási nagyságú, miszerint alig lehet megérteni, hogyan sikerülhetett a vasnak s erős teherszállító marháknak használatával ismeretlen régi mexikóiaknak e roppant tömegek kifaragása és rendeltetésük helyére szállítása. — A környék indiánjai mitsem tudtak e romok létezéséről; szerintük az erdőt boszorkányok lakják, s ezért ők annyival inkább óvakodnak annak meglátogatásától, minthogy egyes vakmerők, kik arra vállalkoztak, soha sem tértek vissza.

* (*Ritka ember.*) Mannheimból érdekes ritkaságról emlékeznek meg. A ritkaság egy Greipl nevű kereskedő, ki most 73 éves s e hó 3-dikán tartotta tizenegyedik menyegzőjét. Eddig már tiz nejét temette el. Huszonkét éves korában nősült meg először s első neje nem élt tovább hat hónál. Legtovább nyolcadik neje élt, harmadfél évig. Greipl ur mindig illő búbánattal gyászolt, aztán újra megházasodott. De úgy látszik, a családi örömeiket csak szakgatottan élvezheti. Tizenegyedik neje 45 éves, s három férjet kísért a temetőbe.

(Rsz) (*Az üstökösökörli babonás hitnek*) rendesen igen érdekes következményei voltak. Igy 837-ben egy igen nagy üstökös jelent meg, s oly közel járt földünkhöz, hogy Jámbor Lajos királyt roppant ijedségbe ejté, elannyira, hogy az ég haragjának elkerülése végett azonnal több templom s kolostor építését rendelte el. Az 1456-ban megjelent üstökös nemcsak a keresztények, hanem a törökök által is (kik éppen ekkor ellenséges lábon állottak egymással) isten haragja jelének tartatott. Hogy ezt eltávolítsák s hogy istent megengeszteljék, III-ik Calixtus pápa szigoruan meghagyta, hogy mindennap déli 12 órakor húzassanak meg a harangok. Innen származik a mai napig is divó *déli harangozás*. Hasonló forrásból eredt azon szokás is, hogy a trüsszentőnek „egészségére válják“-ot mondanak. — 590-ben ugyanis roppant pestis dühöngött — mely az akkori írók tanubizonysága szerint szintén egy nagy üstökös megjelenése által lön megjövendőlvé — s a halált rendesen roppant nagy trüsszentés előzte meg. Az 1556-ban megjelent nagy üstökös birta volna rá — a mint többen állítják — V-ik Károly császárt is, hogy tegye le koronáját s a kolostor magányában készüljön halálára.

— (*Régi magyar szinlapok.*) Lapunk ez idei 45-dik számában közöltük a kolozsvári nemzeti színház történetét. Ahhoz mintegy kiegészítésül álljon

itt néhány kolozsvári darab címe s szerzője közzététele e század elejéről, melyek egyszersmind jellemzik azon kort. „Themistokles vagy a haza szeretete.“ Nagy heroisi dráma 3 felv. Metastasiótól. — A „Napszámos vagy az elveszett gyűrű.“ Eredeti erkölcsi játék 3. felv. Irta méltóságos guberniális secretarius Ineczdy László ur. — „Gianetta San Fiorenzo.“ Heroisi dráma 5 felv. Ford. mltságos gr. Teleky Pál ur. — „Béla futása.“ Nemzeti opera 3 felv. — „Mont franconi Johann.“ Vitézi érzékeny játék. Irta Kotzebue. Fordította egy hadi tiszt az 51-dik linea gyalog regimentből. — „A favorita.“ Irta Hagemann, fordította Pataki József urfi. — „Stuart Mária.“ Szomorujáték. Irta Schiller, fordította Deáky F. Sámuel. — Nagy muzsikás quodlibet. — „A bronzfő vagy a dezertor.“ Ford. Balog Pál. — „Kiki maga párjával.“ Magyar énekekkel felélénkítve. Vigj. 3 fel. — „Don Juan, vagy a kövendég.“ Igen mulatságos új szomorú érzékeny vigjáték 4 felv. stb.

— (*Bottyán tábornok halálózási napja s temetési helyéről.*) Thaly Kálmán Bottyán tábornok életírásának egy hézagát tölti ki egészen új adattal, melyet a m. kir. kuria levéltárában Bottyán özvegyének, szül. gróf Forgách Juliánának egy pörbeli bevallásában talált. E szerint Rákóczy e vitéz, „kemény“ tábornoka 1709. sept. 27-kén az örsi táborban halt meg, a honnét a gyógyösi barátokhoz vitték, s ott nagy pompával temették el. Temetési költsége 1900 ftba került; oly összeg akkoriban, melyen falukat lehetett venni. A barátok gyöngyösi templomában azonban nyoma sincs többé annak, hol feküdt a hős. II. József eltíltá a templomi temetkezést, s a sirboltok befalazását rendelte el. Ekkor lőn oda Bottyán sirja is. Egy öreg szerzetes, elhalt régi társainak elbeszélése után mondá csak, hogy a vitéz kuruc tábornok a szentély talajában nyugodott iratos és cimeres kőlap alatt. Thaly egyszersmind közli gr. Eszterházy Antal és Károlyi Sándor generálisok magas véleményét a vitéz Bottyánról, „az hadi experimentiában híres s nevezetes ember-“ ről, ki „rest volt az írásban, de szorgos az szolgálatban.“

— (*Adatok a kávé és kávéházak történetéhez.*) A kávé — mely Európában alig pár 100 éve, hogy ismeretes — az aethiopiáknak, emlékezetet meghaladó idő óta, kedves italuk volt. Erről bizonyosságot tesz, Sahabbedin Ben Adalgiasar Abmaki, XVI-ik századbéli arab író, egy párisi bibliothekában levő kéziratában. A nevezett író szerint egy Gamalakkin Aldhaben nevű, boldog arabiai főpap, volt az első, aki az arabokat ez itallal megismerteté; mely italt aztán később, külön-

sen a mekkaiak annyira megszerettek, hogy kávéházakat nyitottak, a melyekben — beszélgetés közt — óra hosszant szüresölék a párolgó italt. Arabia után Európa földén legelőször Stambulban kezdék inni a kávé: s e divat csakhamar elterjedt, bármint ellenezte is azt a görög papság. Hazánkban a kávéivás, hihetőleg a török uralom hanyatlásakor, 1680—1690 évek között kapott lábra. Szirmay szerint Tököli Imrét Nagyváradon a basa, 1686-ban megvendégelvén: ebéd után *fekete levesre* marasztá. — 1667-ben IV. Mahomet szultán követséget küldött XIV. Lajos francia királyhoz, hogy tőle segítséget kérjen Velence ellen. — A követség élén Soliman aga állott, s kíséretében, a többek közt, egy Zenas Procop nevezetű tolmács volt. Március havában, — a követség kieszközölvén 7000 emberből álló segélyt XIV. Lajostól, — Soliman aga hazatért Konstantinápolyba: Procop azonban — kinek az élénk Párisban jobban tetszett Stambulnál — ott maradt; s a franciák által még akkor alig ismert kávé drága pénzen árulgatni kezdé. Később — többek által biztatva — St. Germain utcában megnitá az első kávéházat, mely csakhamar a pénzes dandyknak s iparlovagoknak fő gyűlőhelyökké lett. — Zenas Procop példájára Európa többi tartományaiban is csakhamar nyitattak kávéházak, Londonban az első 1652-ben, Bécsben 1694-ben s Berlinben 1721-ben nyitattott meg. — Németországban a legelső Koltzinszky Ferenc alapítá, a ki a török háboruban részt vett s annyira kitünteté magát, hogy vitézségének jutalmául I. Leopoldtól engedélyt nyert egy kávéház nyitására. — A kávé rövid időn általános italukká vált az európaiaknak. Úgy hogy Poroszországban már Nagy Fridrik alatt — dacára a kávéra kivetett roppant vámnak — 3 és $\frac{1}{2}$ millió font fogyasztatott el évenként. — Európába 1835-ben 217,600,000 font hozatott be. Északamerika 1832-ben 40,471,171 fontot emészített fel. Ez adatokból láthatja az olvasó, hogy mily kapóssá terjedt el a különböző világrészekben és tartományokban azon ital, mely jelenleg a szegény gunyhókban épen úgy mint a fejedelmi palotákban feltalálható. Közli: — *Ballagi Gejza.*

— (*Bécs lakossága*) 25 év előtt alig volt 400,000 a mult hó végéről való összeírás szerint pedig most 647,198 lélekre megy a lakosok száma. Nő százezerrel van több, mint férfi. Az utósó év általános szaporodása 4000. Ekkép 25 év alatt fölmehet egy millióra.

— (*Livingstone*) a híres afrikai utazó felől új hír jött. A kairói britt konzul jelenté, hogy Living-

stone 'ét hó előtt (tehát halálhíre után) Marungában volt.

(M. F.) (*Számitás a bibliából.*) Egy amerikai három esztendőn át naponként kilencórátáldozván a bibliában előforduló versek, szavak és betűik összeszámitására, a következőt bizonyítja. — Nevezetesen: van a bibliában 31,143 vers, 773,692 szó és 3,566,480 betű. Az „és“ szó (az angol szövegben) 46,227-szer, a *Jehova* pedig 6855-ször fordul elő.

(M. F.) (*Néhány fejedelem jelmondata.*) melyet nem mindegyik követett. — Titus Vespasianus: Fejedelmét senkinek sem szabad vigasztalás nélkül hagynia. — Flavius Domitianus: Az ország családja birtok. — Antonius Pius: Jobb egyet megtartani, mint százat megölni. — Marcus Aurelius: Kegyesség az ország védelme. — Gl. Puppienus: A kit rettegnek, az maga retteg. — C. Balbinus: Kétszer árt, ki a gonoszt kiméli. — Gordianus: Szerencsétlen fejedelem, ki előtt az igazság rejtve van. — C. V. Tribonianus: Senki sem lehet egyszerre barát és hizelkedő. — Gallienus: Minél közelebb a legfelsőbbhöz, annál közelebb a célhoz. — F. Claudius: Élő törvény a fejedelem. — V. Aurelianus: Minél nagyobb, annál engesztelhetőbb. — Nagy Constantín: A gyógyíthatlan sebet el kell vágni. — Constans: Miként a kevélység nő, úgy fogy a szerencse. — Gratianus: Nem mi sokáig, hanem mi jól. — Arcadius: A legnagyobb véletlenül roskad le. — Honorius: Ebül szerzett, ebül vész el. — I. Leo: Kegyesség a fejedelemnek paizsa. — Phocas: A szerencsét könnyebb találni, mint megtartani. — Heraclius: A diadal istentől jó. — II. Justinian: Soknak van felette sok, kevésnek elég. — Philippius Bardanes: A szerencse hirtelen elveszi, a mit adott. — III. Leo Isaur: A titkos ellenség legveszedelmesebb. — Constantinus Porphyrius: Aszszonyt korlátozni akarni hiábavalóság. — Nagy Károly: Krisztus országol, Krisztus győz, Krisztus diadalmaskodik. — Arnolph: Pokol felé az ut igen könnyű. — IV. Lajos: Sok kezét, kevés tanácsot. — I. Conrád: A szerencse midőn hizelkedik, csal. — Henrik: Lassan a büntetésben, sietve a jutalmazásban. — Nagy Otto: Vagy dicsőséges élet, vagy dicsőséges halál. — II. Otto: Béke az emberrel, háború a vétekekkel. — III. Otto: Csak az erénynek van becsé. — IV. Hen-

rik: Sokan tudnak sokat: de magát senki sem ismeri. — V. Henrik: Halált kívánni rossz, tőle rettegni még rosszabb. — Barbarossa Frigyes: Ki magát nem tudja mérsékelni, nem tud uralkodni. — Habsburgi Rudolf: Jól uralkodni inkább, mint országokat nyerni. — Bajor Lajos: Csak az a jó, a mi igazságos. — I. Miksa: Tarts mértéket s nézd a végeélt. — I. Ferdinánd: Legyen igazság, vagy vesszen el a világ. (Fiat justitia, aut pereat mundus.) — II. Miksa: Isten gondja. — I. Leopold: Tanácsosal és szorgalommal. — I. Ferenc: Az igazságszeretet az országok alapja! (Justitia regnorum fundamentum.)

* (*A Vesuv legújabb kltöréséről*) az ott felállított észlelde igazgatója következő jelentést tesz, nov. 20-áról: 1861. után, midőn a Vesuv a Terra del Greco helységet emelkedése által félig romba döntötte, a kitörő erő Aetnában, Santinoroban s az azori szigeteken is észlelhető volt, a nélkül, hogy a Vesuv kitörése ezáltal gyöngítettett volna, mit az is bizonyított, hogy 1864. febr. 10-én az égés után visszamaradt meredek nyílásban új tűz támadt, mely a múlt évben késő őszig tartott. A tűz, mely ezen katlan mélységéből fel-fellobbant, Nápolyból is látható volt; miután azonban a katlan ürege mindinkább megtölt, lávafolyadékkal a tűz elaludt s a vulkán ismét régi nyugalmába látszott visszatérni, mi abból is kitűnt, hogy az többé nem füstölgött, hanem annak csucsából egyes gőzfelhöcskék szállongtak fel, melyeknek egynémelyikében kénsav volt látható. Folyó évi október havában azt lehetett észrevenni, hogy a csucsból időről-időre több órai tartamban füstgomolyog fel. Nov. 2-kán az electro-magneticai földindulási mérő több kisebb-nagyobb mértékű lökést jelzett, miközben egyszersmind a Lamont-féle tűés változási készülék is jelzett mozgásokat. A füst különben mind sűrűbb lett, miglen m. hó 12-én a tűz roppant hévvel emelte ki a katlanból a lávát, mely azonban visszaesvén, ismét betemette a régi ürt, s csak ezután kezdett égni s iszonyu dübörgés közt, kihányni a köveket és lávadarabokat. Azután megszűnt, de a jelzők folytonos földindulást mutatnak. A Lamont féle készlet még folyvást ingadoz s a tűz még mindig ugyanazon mérvben ég, a mint megkezdődött. Alapos tehát az aggodalom, hogy a nov. 12. és 13-iki kitörést még több és nagyobb mérvű fogja követni.

ÉLET ÉS PHOTOGRAPHIA.

— Karrikaturák *Jankó Jánostól.* —

1. A po'ta fényképen.

2. Pongyolában.

1. A mesterlegény fényképen.

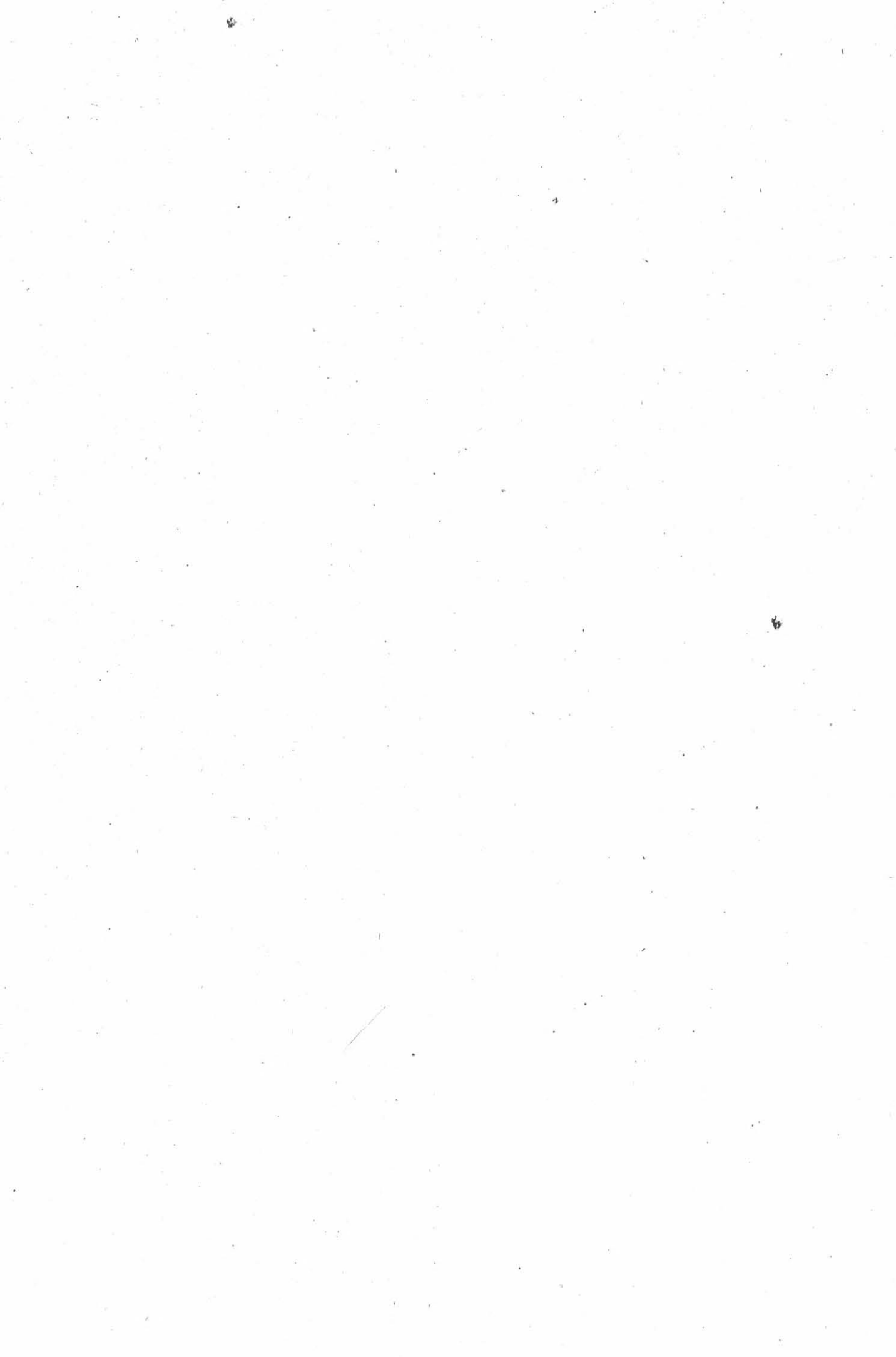
2. Pongyolában.

1. A képviselő fényképen.

2. Pongyolában,

királynének sikerült arcképe, mely Wagner jeles festés hazánkba műve, s e napokban állíták ki.

(A wipessi hajógyárban) most tíz hajót építenek. Ötöt a magyar társulatnak, ötöt a Dunafelelemetge. A most készülő magyar hajók egyikét a király, másikat a királyné nevére akarják keresztelni. — E gyárban, melyet meg akarnak nagyobbítani, jelenleg több mint 400 munkás dolgozik.

(Juhkormány.) Budai Goldberger Erzsébet asszony az ó-budai kórháznak és a „Kenyérosztó egyesület”nek 100—100 forintot ajándékozott és 14 iskolás gyermeket téli öltönyvel látott el. Kramer pesti háztulajdonos pedig az idén is, mint az előbbi években, 50 szegény közt — minden vallás különbség nélkül — a téli idő alatt naponként lát és kenyéret osztat ki.

(Fluss és kerület) küldöttséget indított Pestre, hogy Fiume Magyarországhoz csatolásának mielőbbi ünnepélyes kimondását kérjék. Ugyanezzel hirtet meg a küldöttséget a második tengerparti város: Buccari is és a vidoli kerület, melyek már est három ízben is sürgették Csah kir. biztosnál. A küldöttség már Pestre érkezett, a tagjai: dr. Giacchi Antal, Matcovich Gáspár és dr. Randich Antal.

(A fűnök egyszeműje) következőleg állapított meg: Sötét színű attila, szürke magyar nadrág, szürke katona köpeny. Fővegük marad, csak hogy a sas helyett magyar omer lesz rajta.

(Meggátó gyászünnepekre készülték) e héten a pászonyiak. Az 1849-dik év egyik vértanúja, Jeszenák János b. hamvait voltak szállítandók ottani családi sírhelyébe. Ez ünnepély legközelebből a dunán inneni ág. hitv. egyházkerület illeté. melynek a boldogult felügyelője volt. Nyitramégye is bizonyára gondolkodott azonban, hogy egykori főispánja iránt terjé a végző kegyeletet.

(Dina Elek hamvait) útközpén több helyen ünnepélyességekkel fogadták. Szolga Miklós és Ottlik képviselőházi küldöttek 27-ikén este 7 óra felé érkeztek a koporsóval Kolozsvárra. Minden hittelékeztet herangjai zúgtak. Nagy számu sokaság gyűlt ki. Díszöltözött jogászok, kivont karddal, képezték tisztelet-öréget s faklyák fénye és gyászlobogók mellett kísérték a koporsót a Biasini-szállodába, honnan másnap reggel Marosvásárhelyre szállították.

(Erdőben.) Zomborból írják november 25-éről, hogy e napon Jablonkay Géza, kinek neve az utóbbi időben többször megfordult a hírlapokban, több közt mint idegen bérszélyek fordítója is, perczében elesett. A golyóváltás, melyben csak az egyik lövés volt a halálos, hölgy miatt történt kinez. becsületbeli védelemre a szerencsétlen ifjú atára esett. A baleset színhelye az ugynevezett kővár erdő volt. A golyó Jablonkayt szíven találta. Egyik hír szerint az ellenfelet és segédet elölték, a másik hír szerint pedig megszökték volna.

(Magyarországnak nincs bensőbb barátja Szeged váráll.) Est 6 óráj magá mondta, ki fűmter bészakodása idejében annyira üldözött mint ont, s mi magyaros volt. Mondta pedig azt a buc-

carü képviselő választásánál, hol mint követjölött lépett föl. De úgy látszik, nem hitték el neki mert dacára, hogy Smajcs ur ottani földbirtokos és kiterjedt rokonsága van Buccariban, mégis képviselőnek a zágrábi országgyűlésre Stieglich urat választák meg, kiről bizonyosan tudják, hogy valódi barátja Magyarországnak.

(Kertész János honvéd főhadnagy) meleg sorokban szólítja fel a somlóvidéki hazafiakat, kik a Veszprémben nov. 6 és 10-en tartott gyászünnepeken részt nem vehettek, hogy Dobán, a devacséri járás székhelyén, dec. 6-án jelenjenek meg, és mondjanak buzgó imát az aradi vértanúkért.

(Táncsics Mihály) a szerencsés lensegei közben is buzgó hazafi, jelenleg Soroksáron magyar előadásokat tart az ottani fiatalságnak, csupán az ügy iránti buzgalomból, hogy Soroksár 5000-nyi német ajku fiatalsága a magyar nyelvvel megismerkedjék. A városi tanács a tanácsházából rendezett iskolát s a világtalan hazafit sokan hallgatják.

(Egy magyar eszű, Farkas Albert) az emancipáció-törvény alkalmából következő lelkes sorokra fakadt:

Hát nekem is van már, — s itt ez a föld hazám ?!

Óh hól vegyem a szót, mely híven, igazán

Vissza s odadja dobogó lelkemet

Én imádtam hazám egyedül teneked ?! —

Ah de olyan szó nincs; — ez mind hangzó semmi!

Föl hát, rajta szédök, hazafiak: tenni!!!

(Földindulásról) írják Soborsinból, melyet ott m. hó 22-en esti 8 órakor éreztek. Csak gyöngge volt.

(Egy megmérgezési eset okoz most általános megdöbbenést.) A büntény magasb körökben történt, s így annál feltűnőbb. A büntényvel vádolt szinten az előkelő körökhöz tartozik. Noha Münchenben történt, bennünket is közelebből érdekel, mivel — fájdalom — a megmérgezéssel vádolt nő magyarországi. Az eset következő. Münchenben nov. 23-dikán Chorinsky-Ledske Mathild grófné, gr. Chorinsky ausztriai cs. kir. mérnök-kari főhadnagy, az alsó-ausztriai helytartó fiának neje, lakásán halva találtatott. A grófné meg volt mergezve a férjétől elválva élő nő nov. 21-én este egy Bécsből érkezett főrangú hölgyet s ennek kísérelőjét theara hívta meg. Ezek a grófné lakásán meg is jelentek, rövid ott időzés után eltávoztak, s aztán elutastak Münchenből. A grófné ez idő óta nem jött ki lakásából, beletelt két nap, míg végre az feltűnt a lakóknak s felnyitották a lakást. Ez megtörténvén, a grófnét a földön halva találták. A gyanu természetesen azon két személyre súlyosodott, kik legutóbb voltak a grófnénál, s kutatni kezdték ezek kiletét. A hír egy Vay bárónt emlegetett, de ez teljesen alaptalan volt. A müncheni, s bécsi rendőrség egymás közötti távroszása, s az egyetevégő körülmények folytán a gyanu Ebergényi Julia bárónőre esett, ki ép ez idő alatt Münchenben volt, s onnan hirtelen visszautazott Bécsbe. A gyanu növelte az is, hogy a nő a meggyilkolt grófné férjével hosszabb idő óta benső viszonyban élt. Megjelent tehát a rendőrbíró Ebergényi J. bécsi lakásán, s tudatá, hogy fontos ügyben kell vele szólnia. A komorna bevezeté a báróné szobájába. A rendőrbíró tudatá

kilétét s kijelenté, hogy elfogatási parancsa van. Erre a báróné felsikoltott, hogy teljesen ártatlan; egészen elhalványodott, s néhány perc múlva követé a biztost, ki a rendőrséghez szállítá, hol azonnal megkezdtek a vallatást. Részletesb hírek még hiányoznak. E közben jelentik Münchenből, hogy a grófné ott nagy részvét között temettetett el. Férje nem volt jelen a temetésen. Ő atyjával Bécsből azonnal Münchenbe utazott, a mint a szörnyű eset hírét meghallották, s ott a törvényszék rendeletére november 26-dikán elfogatott. Ebergényi Julia báróné 1842-ben született atyja jószágán, Szécsényben. 1864-ben a brünni nemes hölgyalapítvány tagjának neveztetett ki. Ő igen szép, magas miveltsgü nő, a bécsi kiválóbb körökben jól ismerték s most általános az elszörnyedés a szörnyű tett felett, melynek gyanuja terheli. Azt mondják, hogy az birhatta rá, miután csak ez uton remélheté, hogy gr. Chorinsky neje lesz. Mások örökségi kérdéssel hozzák kapcsolatba, de e pillanatban mindez természetesen csak találgatás. Gr. Chorinsky helytartó Münchenből ismét visszaérkezett Bécsbe. A fogva levő férj, gr. Chorinsky, ki a legutóbbi időkben a hadügyministeriumhoz volt beosztva, elhunyt nejevel, ki müncheni születésü nő, 1860-ban ismerkedett meg Rómában, hol az énekesnő volt. A gróf akkor mint tiszt a pápai hadseregben szolgált. Nőül vette s visszatért vele Ausztriába. Egy év óta azonban elválva éltek. Ebergényi Juliáról azt írják a bécsi lapok, hogy fogságában teljesen nyugodt, s mindegyre leveleket ír. Az előleges nyomozásokat a müncheni s bécsi törvényszékek intézik, de hogy hol fogják a pert tárgyalni, még nincs elhatározva. Hogy Chorinsky grófné csakugyan mérge által múlt ki, az orvosi vizsgálat teljesen megerősíté. A mérgezés kéksavval történt. A mérgezés erős gyanujával terhelt Ebergényi Julia kisasszonyról, (ki nem báróné) nagyon sokat irnak a lapok. Családjától egészen elválva élt, a gróftól végzetlenül szereté stb. Az elhunyt grófné iránt, ki nagyon igénytelen polgári családból származott, a férj szülői részéről eleintén nagy volt az ellenszenv, de őket rövid idő alatt annyira megnyerte, hogy azok örvendtek fiok választása felett. E boldogság nem sokáig tartott. A mint a fiatal gróf a rendkívül szép Ebergényi kisasszonyt megismerte, neje iránt egészen meghidegült. A nő most maga indítványozta, hogy váljanak el, s Münchenbe ment, hol az öreg gróf Chorinsky tisztességes év-pénzt rendelt számára, melyből szerény polgári körben élt. Annyi bizonyos, hogy mérge vetett véget életének, de bebizonyítva semmi sincs, s az önmérgezés lehetősége sincs kizárva. Gr. Chorinsky az alsó-ausztriai helytartó, a bécsi urakháza tagja, ez eset miatt, állásától való fölmentésért

kérte. Gr. Chorinsky Viktor, a fogva levő Chorinsky testvére, ki a bécsi államügyészségnél volt alkalmazva, hivataláról lemondott. Münchenből pedig az a hír érkezett, hogy az ott fogva levő Chorinsky a fogságban megöregült.

* (*Magyar konzulnak*) a Dunafejedelemségekben, mint hirlik, Bélyd Gergely van kiszemelve.

* (*Prága történeti ó-városa*) az ismeretes Hradschin, nagyobbára leégett. A tűz a vár belsejében ütött ki.

— Eladó a „Hazánk s a Külföld“ 1865. és 1866-diki folyamának egy-egy teljes példánya, egészen tiszta és kemény borítékba kötve. E példányok kiadó hivatalunknál lévén letéve, kívánatra 6—6 frtért, postai utánvétel mellett megküldetnek.

I r o d a l o m.

— (*16 kros fali naptárak*, jelentek meg Csáthy Károly debreceni könyvkereskedő kiadásában s kaphatók minden könyvárusnál.)

— (*„Babszem Jankó mellény-zsebnaptára 1868-ra.“*) Ára 20 kr., terjedelme akkora, mint egy összehajtott papírhatos. Vannak benne naptár, bélyeg-skála és szépirodalmi írásbeli gyakorlatok Spiczényi Árpád és Babszem Jankótól. A bélyeg nem hiányzik illusztrációi közül.

— (*„Tükörcsodák az önismeret és emberismeret vilgából.“*) Irta Tassy Ede. Megjelent Szegeden. Ára 1 frt.

Szerkesztői üzenetek.

— *Kassra*: Szives közreműködését örömmel fogadjuk, azonban semmi határozott választ nem adhatunk, míg a nekünk szánt munkálatokat nem látjuk.

— *Pesten*: K. D.-nak. Közlése lapunk irányával nem egyeznek meg.

— *Rimaszombatba*: B. B.-nak. Dicséretes gyakorlatok, melyek azonban a nyilvánosság küzdőhomokján még nem nyerhetnek horostyánt.

— *Pozsonyba*: B. A. honvédegyleti alelnök urnak. A cikk folytatását és végét kérnök mielőbb elküldeni, mert míg az egész nincs kezeink közt, addig közlését meg nem kezdhetjük.

— *Sárospatakon*: Z. E.-nek. Arképeket fára rajzolónk fényképek után készíthetik leghivebben, ama levantei rajzokat pedig magunk is birjuk már régóta.

— *Aradra*: P. J. honvédkapitánynak. E tárgyban egy harmadik személy eljárása sikertelen fogna lenni. Nézetünk szerint leghelyesebb lenne levél útján egyenesen Gélich Rikárd h. ezredes és honvédelmi miniszteriumi előadó tanácsoshoz (Buda-vár, postaépület) fordulni.

— *Pesten*: B. I.-nak. Kérnök személyes látogatását.

— *Pesten*: m. f.-nek. Ki fogjuk nyomtatni.

— *Rigydora és Genyétére*: A „Hazánk s Külföld“ ezidei három első számát már megkaptuk s így a felesleges példányokat köszönettel visszaküldettük.

A „HAZÁNK s KÜLFÖLD“

előfizetési feltételei:

Negyedévre, okt—dec.	1 frt 50 kr.
Félévre, 1868 aprilig	3 „ — „
Egész évre	6 „ — „
Az ideiglenes melléklet csomagolási díja	— „ 30 „